

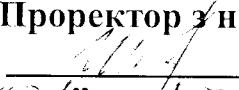
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра естрадно-вокального мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з навчально-методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО

“31” 07 2026 р.

ФОРТЕПІАНО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність:	В5 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма:	«Естрадний спів»
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов’язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська
Семестр викладання	I, II, III, IV, V, VI, VII

**Івано-Франківськ
2026**

РОЗРОБНИК:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри естрадно-вокального мистецтва

Дзвіна ГУСАР

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри естрадно-вокального
мистецтва,
протокол №1 від «28» серпня 2026 р.
Завідувач кафедри

Наталія ТОЛОШНЯК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Наталія ТОЛОШНЯК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради,
протокол №1 від «31» серпня 2026 р.

е-mail	<u>dzvina.o.husar@ukd.edu.ua</u>
Номер аудиторії чи кафедри	603, 607, 608,
Посилання на сайт	<u>https://ukd.edu.ua</u>
Сторінка курсу в СДО	<u>https://online.ukd.edu.ua/user/view.php?id=2885&course=3757</u>

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Фортепіано» визначає загальний нормативний зміст, обсяг та результати навчання студентів, що навчаються за освітньою програмою підготовки бакалавра галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» спеціальності В5 «Музичне мистецтво».

Навчальна дисципліна «Фортепіано» вміщує такі складові:

- теоретична підготовка, що реалізується у ході індивідуальних занять із кожним студентом залежно від його здібностей та попередньої музичної освіти та спирається на поступове оволодіння знаннями із теоретичних дисциплін (сольфеджіо, теорія музики, історія музики, гармонія тощо);

- практична підготовка, що здійснюється в ході індивідуальних аудиторних занять у процесі вивчення музичних творів та їх художнього виконання з урахуванням виконавських можливостей студента;

- самостійна робота студентів (виконання конкретних завдань для самостійного опанування у систематичних індивідуальних заняттях) реалізується через використання сформованих інструментально-виконавських компетентностей у процесі вивчення фортепіанних творів, вокальних творів, вправ та вокалізів.

Основним методичним принципом у побудові програми є поступове ускладнення репертуару з введенням щоразу нових елементів фортепіанної техніки.

Отже, основою концепції університетського навчального курсу з фортепіано, розробленого відповідно до освітньо-професійної програми «Естрадний спів», є поєднання завдань виконавського освоєння твору та удосконалення піаністичної майстерності з розвитком загальних і музичних здібностей студентів як необхідної основи подальшої професійної діяльності майбутніх спеціалістів – концертних виконавців та педагогів різного рівня музичних закладів.

Практичне оволодіння навичками фортепіанної гри на матеріалі музичних творів різних історичних епох, жанрів і стилів, засвоєння етапів організації роботи з музичним текстом, опанування прийомами читання музики з нот та ескізного програвання творів, навичками фортепіанного акомпанування та ансамблевої гри складають **предмет** дисципліни «Фортепіано».

Мета навчальної дисципліни – комплексний розвиток загальних та музичних здібностей студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Естрадний спів» на основі оволодіння практичними навичками гри на фортепіано в процесі вивчення творів української та світової фортепіанної літератури, підвищення загальної музично-виконавської культури майбутніх фахівців.

Успішність досягнення поставленої мети залежить від результативності розв'язання таких **завдань**:

- формування у студента базових знань, розуміння та застосування принципів творення музичних образів через використання засобів музичної виразності інструмента фортепіано;

-спонукання студента до стійкого сприйняття загальновизнаних мистецьких цінностей та цікавості до музичного мистецтва загалом, зокрема, фортепіанного виконавства;

-формування здатності до емоційної взаємодії з творами мистецтва, до самостійності в роботі та відповідальності за отриманий результат;

-формування професійних виконавських навичок з урахуванням рівня довузівської підготовки студентів;

-формування допоміжних для вокаліста-репетитора навичок (концертмейстерства, виконання на фортепіано вокальних вправ та вокалізів).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати** основні теоретичні поняття, використовувані в процесі гри на фортепіано:

- поняття аплікатура, темп, динаміка, штрихи, фраза, речення, період;
- терміни на означення штрихів;
- терміни на означення динамічних відтінків;
- терміни на означення музичних темпів;

вміти:

- грати гами в тональностях до 4-х дієзів в розхідному та паралельному русі з використанням правильної аплікатури;
- грати секвенційні вправи;
- грати вокальні розспівки;
- читати ноти з листа, витримуючи ритмічні та звуковисотні параметри твору, спрощуючи фактуру;
- підбирати репертуар доступного рівня складності, розучувати та виконувати в цілому фортепіанні та камерно-вокальні твори різних жанрів, передаючи їхнє художньо-змістове наповнення;
- акомпанувати вокалістові з нот або за допомогою буквених позначень акордів з дотриманням тісної взаємодії у всіх аспектах виконання.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Естрадний спів»).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності ЗК 6 Навички особистісної взаємодії ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 12. Здатність працювати автономно. СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.	ПРН1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності. ПРН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності. СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності. СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу. СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.	ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
--	--

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУРС		1, 2, 3, 4							
СЕМЕСТР		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7							
Кільк. кредитів ЄКТС		7							
Аудиторні навальні заняття	Індивідуал ьні практичні	Всього годин	I сем	II сем	III сем	IV сем	V сем	VI сем	VII сем
		стаціонар 98	14	14	14	14	14	14	14
		заочний 28	4	4	4	4	4	4	4
Самостійна робота		стаціонар 112	16	16	16	16	16	16	16
		заочний 182	26	26	26	26	26	26	26
Форма контролю	Залік			+		+			
	Екзамен								+

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
	Виробнича (професійна) практика

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем практичних занять

І КУРС

Тема 1. Організація раціонального виконавського апарату піаніста та читання музики з нот (14 год.) .

1. Вивчення апікатури гам за раціональним методом. Опанування п'ятипальцевої формули гри на фортепіано на матеріалі простих етюдів (4год.).
2. Засвоєння навиків читання метро-ритму під час вивчення інструктивного матеріалу (4 год.).
3. Розвиток почуття темпо-ритму з допомогою голосового самоконтролю, диригування, використання ритмосхем, тощо (4 год.).
4. Способи організації раціонального процесу швидкого читання музики з нот, активізація внутрішньослухового компонента читання (2 год.).

Завдання для самостійного вивчення: Ескізне ознайомлення із апікатурою гам до 4 знаків (1, 2, 5, 7, 9).

Тема 2. Організація процесу поетапного вивчення музичного твору (14 год.).

1. Етапи роботи: підбір апікатури, гра окремими руками, освоєння фактури, розподіл уваги між руками, вокалізація окремих мелодичних ліній (4год)..
2. Слуховий контроль та розвиток музичного слуху в роботі над музичним твором (4 год.).
3. Робота над звуком як особливий вид піаністичної техніки в кантиленних творах(4 год.).
- 4 Піаністичні засоби виразності (артикуляція, штрихи, динаміка, педаль тощо) як цілісний комплекс для передачі образів фортепіанних мініатюр (2 год.).

Завдання для самостійного вивчення: Ескізно переграти та провести виконавський аналіз окремих кантиленних п'єс (1, 2, 3, 5, 7)

ІІ КУРС

Тема 3. Розвиток піаністичної техніки як комплексне завдання (14 год.).

1. Розвиток піаністичної техніки на матеріалі секвенційних вправ як підготовка до вивчення вокальних розспівок (4 год.).
2. Опанування різними видами фортепіанної фактури. Удосконалення просторової точності пальцевого апарату (4 год.).
3. Розвиток моторно-рухового навичу читання нотного тексту. (4 год.).

4. Формування навички комплексного сприйняття тексту у процесі читання музики з нот (2 год.).

Завдання для самостійного вивчення: Ескізно переграти та проаналізувати піаністичні труднощі в окремих етюдах К. Черні оп. 299 та 740 (2, 4, 6, 7).

Тема 4. Робота над поліфонічними творами, розвиток музичного мислення (14 год.).

1. Етапи вивчення поліфонічного твору. Комплексний виконавський аналіз твору. Тематичний аналіз матеріалу (4 год.).
2. Проблема голосоведення в поліфонії, втілення образно-динамічних контрастів (4 год.).
3. Активізація мелодичного, гармонічного, тембро-динамічного слуху в роботі над багатоголоссям (4 год.).
4. Оволодіння грою на фортепіано для формування навичок педагога-репетитора (вокальні розспівки) (2 год.).

Завдання для самостійного вивчення: Ескізно переграти та проаналізувати окремі Маленькі прелюдії Й.С.Баха (1, 3, 6, 7, 9, 10).

ІІІ КУРС

Тема 5. Розвиток навичок акомпанементу на фортепіано (14 год.).

1. Розвиток техніки фортепіанного акомпанементу на матеріалі фольклорних вокальних творів. Принципи взаємодії акомпаніатора і соліста (4 год.).
2. Принципи взаємодії акомпаніатора і соліста (4 год.).
3. Опанування навичками ескізного програвання твору на матеріалі вокальних та інструментальних творів українських композиторів (4 год.).
4. Методи спрощення фактури супроводу (2 год.).

Завдання для самостійного вивчення: Ескізно ознайомитись із збірками укр. нар. пісень в супроводі фортепіано (2, 4, 5, 8, 11).

Тема 6. Робота над творами великої форми, розвиток музичного мислення (14 год.).

1. Етапи вивчення твору великої форми. Комплексний виконавський аналіз твору. Тематичний та гармонічний аналіз матеріалу (4 год.).
2. Проблема утримання темпо-ритму у класичній сонаті та варіаціях, втілення образно-динамічних контрастів при виконанні сонат і варіацій (4 год.).
3. Робота над звуком як особливий вид піаністичної техніки в кантиленних творах (4 год.).
4. Розвиток навичок педалізації: функції прямої та запізнюючої педалі у творах різних жанрів (2 год.).

Завдання для самостійного вивчення: Ескізно ознайомитись із фактурними особливостями класичної сонати (2, 3, 8, 9, 10, 11).

ІV КУРС

Тема 7. Особливості виконання фортепіанної музики українських композиторів (7 год.).

1. Виконавське втілення стильових особливостей української фортепіанної музики (2 год.).
 2. Особливості інтерпретації різножанрових фортепіанних творів українських композиторів (2 год.).
 3. Український музичний фольклор як матеріал для розвитку навиків підбору інструментального супроводу та транспозиції (2 год.).
 4. Розвиток навиків ескізного програвання твору на матеріалі вокальних та інструментальних творів українських авторів (1 год.).
- Завдання для самостійного вивчення: Ескізно ознайомитись із фортепіанними творами М. Скорика, С. Людкевича, В. Косенка, Н. Лагодюк, Г. Саська та ін. (1, 6, 7, 8, 10, 11)*

Тема 8. Виконавське втілення різножанрової концертної програми як комплексне завдання (7 год.).

1. Цілісне виконання твору: вибір оптимальних засобів виразності для забезпечення балансу співвідношення частин (2 год.).
2. Заключний етап роботи над творами: уявне виконання з нот без інструмента, перевірка слухової, зорової, рухово-моторної пам'яті (2 год.).
3. Методи переналаштування на виконання творів різного характеру (2 год.).
4. Підготовка до сценічного виступу: розподіл уваги та емоційної витримки на всю програму (1 год.).

Завдання для самостійного вивчення: Ескізно ознайомитися зі збірками популярної музики «Старий рояль» (2, 6, 7, 8, 11).

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I курс I семестр

Тема 1. Організація раціонального виконавського апарату піаніста та читання музики з нот.

1. Вивчення аплікатури гам за раціональним методом. Опанування п'ятипальцевої формули гри на фортепіано на матеріалі простих етюдів.
2. Засвоєння навиків читання метро-ритму під час вивчення інструктивного матеріалу.
3. Розвиток почуття темпо-ритму з допомогою голосового самоконтролю, диригування, використання ритмосхем, тощо.
4. Способи організації раціонального процесу швидкого читання музики з нот, активізація внутрішньослухового компонента читання.

Завдання:

1. Вивчити назви октав, відтворювати звуки на клавіатурі фортепіано.
2. Опанувати навички сольмізації музичних прикладів.
3. Читання з нот простих мелодій з рахунком вголос.
4. Виробити навички виконання на фортепіано музичних прикладів штрихами legato, non legato, staccato.

Самостійна робота: читання нот з аркуша, дотримуючись правильного виконання зазначених штрихів.

Студент повинен знати значення:

- термінів та понять: скрипковий ключ, басовий ключ, метр, метрична доля, розмір, такт, ритм, діз, бемоль, сольмізація, октава, аплікатура, темп, динаміка, штрихи.
- термінів на означення штрихів: legato, non legato;
- термінів на означення динамічних відтінків: forte, piano, mezzo forte, mezzo piano;
- термінів на означення музичних темпів: Largo, Lento, Adagio, Grave, Allegro.

Студент повинен вміти:

- Знайти і відтворити на клавіатурі ноти.
- Сольмізувати одноголосні мелодії;
- Прочитати на фортепіано з нот одноголосні мелодії;
- Продемонструвати виконання штрихів: legato, non legato, staccato на прикладі гамми C – dur.

Програма на семестр:

Гама (двома руками розхідна, паралельний рух двома руками, арпеджіо короткі)

Поліфонічний твір

Етюд або конструктивна п'єса

Форма контролю: академконцерт.

І курс II семестр

Тема 2. Організація процесу поетапного вивчення музичного твору.

- 1 Етапи роботи: підбір аплікатури, гра окремими руками, освоєння фактури, розподіл уваги між руками, вокалізація окремих мелодичних ліній.
- 2 Слуховий контроль та розвиток музичного слуху в роботі над музичним твором.
- 3 Робота над звуком як особливий вид піаністичної техніки в кантиленних творах.
- 4 Піаністичні засоби виразності (артикуляція, штрихи, динаміка, педаль тощо) як цілісний комплекс для передачі образів фортепіанних мініатюр.

Завдання:

1. Виробити навички виконання гам на фортепіано. Вивчити основні принципи підбору аплікатури в гамоподібних послідовностях.
2. Опанувати принципи виконавського аналізу музичного твору.
3. Виробити вміння активного слухання при грі на фортепіано
4. Навчитись використовувати піаністичні прийоми як засоби художньої виразності.

Студент повинен знати значення:

- понять: фраза, речення, період, тричастинна форма;
- термінів на означення штрихів: legato, non legato, staccato;
- термінів на означення темпів: Vivo, Presto, Andante, Andantino, Moderato, Sostenuto, Allegretto;
- термінів на означення динамічних відтінків diminuendo, crescendo.

Студент повинен вміти:

- грати пятипальцеві підготовчі до гам вправи;
- грати гами в тональностях до 4-х дізів в розхідному та паралельному русі з використанням правильної аплікатури;
- проаналізувати твір: виділити частини, періоди, речення, кульмінації фразування;
- відтворити штрихові, динамічні засоби виразності.

Програма на семестр:

Гама (двома руками розхідна, паралельний рух двома руками, арпеджіо короткі та довгі)

Поліфонічний твір або твір великої форми

Етюд або конструктивна п'єса

Форма контролю: залік.

II курс I семестр

Тема 3. Розвиток піаністичної техніки як комплексне завдання.

1. Розвиток піаністичної техніки на матеріалі секвенційних вправ як підготовка до вивчення вокальних розспівок.
2. Опанування різними видами фортепіанної фактури. Удосконалення просторової точності пальцевого апарату.
3. Розвиток рухово-моторного навичу читання нотного тексту.
4. Формування навичу комплексного сприйняття тексту у процесі читання музики з нот.

Завдання:

1. Опанувати принцип секвенційного руху на основі вправ Ш. Ганона.
2. Засвоїти типи фактури, характерні для гомофонічної музики: «Альбертієві баси», вальсовий акомпанемент, регтаймовий хід, ритм бугі-вугі.
3. Навчитись читати з листа, використовуючи відповідні методи.
4. Виробити навик цілісного охоплення музичного твору на етапі читання з нот.

Студент повинен знати значення:

- понять секвенційний рух, «Альбертієві баси», вальсовий акомпанемент, регтаймовий хід, ритм бугі-вугі;
- знаків скорочення нотного письма (реприза, вольта, сеніо, ліхтар);
- знаків октавного переносу тексту, повторення тощо.

Студент повинен вміти:

- грати секвенційні вправи в одній тональності (без транспозиції);
- виконувати супровід до мелодії у відповідній фактурі;
- читати з листа, витримуючи ритмічні та звуковисотні параметри твору;
- передавати характер твору при читанні з нот.

Програма на семестр:

- Вправи Ш. Ганона.
- Поліфонічний твір або твір великої форми
- Етюд або п'єса.
- Форма контролю: академконцерт.

II курс II семестр

Тема 4. Робота над поліфонічними творами, розвиток музичного мислення.

1. Проблема голосоведення в поліфонії, втілення образно-динамічних контрастів.
2. Активізація мелодичного, гармонічного, тембродинамічного слуху в роботі над багатоголоссям.
3. Оволодіння фортепіано для формування навичок педагога-репетитора.

Завдання:

1. Опанування навички виконавського аналізу поліфонічного музичного твору.
2. Засвоєння методів диференціації голосів в поліфонії.
3. Напрацювання навичу слухового контролю голосоведення в поліфонії.
4. Вивчення вокальних розспівок та вокалізів.

Студент повинен знати:

- значення понять: голосоведення, тема (в поліфонії), протискладення;
- способи виділення тематичних елементів фактури поліфонічного твору;
- поліфонічні жанри Фуга, Канон, Прелюдія, Токката, Алеманда, Куранта, Сарабанда, Жига, Менует, Бурре.

Студент повинен вміти:

- проаналізувати твір: виділити частини, періоди, речення, кульмінації фразування;
- виділити окремі голоси в триголосній поліфонічній фактурі;
- виділяти тему в поліфонічному творі;
- грати транспонуючі вокальні розспівки з активною артикуляцією.

Програма на семестр:

- Вокальні розспівки.
- Поліфонічний твір або твір великої форми
- Кантиленна п'єса
- Форма контролю: залік.

III курс I семестр**Тема 5. Розвиток навиків акомпанементу на фортепіано.**

1. Розвиток техніки фортепіанного акомпанементу на матеріалі фольклорних вокальних творів.
2. Принципи взаємодії акомпаніатора і соліста.
3. Опанування навичками читання акордів за буквено-цифровими позначеннями.
4. Методи спрощення фактури при ескізному програванні твору супроводу.

Завдання до Теми 5.

1. Підготувати виконання акомпанементу до вокальної партії обробки народної пісні.
2. Виробити навик дотримання балансу динаміки та агогіки у взаємодії із вокалістом.
3. Фортепіанний дует, баланс звучання та злагодженість гри.
4. Навчитись вибирати найважливіші елементи фактури, що відтворюють ритм, гармонію, характер твору, в залежності від його складності.

Студент повинен знати:

- репертуар видань обробок українських народних пісень;
- принципи взаємодії акомпаніатора та соліста (увага до дихання вокаліста, агогіки, фермат тощо);
- можливості фортепіанного дуету для ознайомлення із світовою класикою в перекладі для фортепіано в 4 руки;
- роль окремих елементів фактури при читанні з листа супроводу у спрощеному варіанті.

Студент повинен вміти:

- обрати для виконання вокальний твір відповідно до діапазону голосу соліста та рівня своїх піаністичних навиків;
- акомпанувати вокалістові з дотриманням тісної взаємодії у всіх аспектах виконання;
- співпрацювати з партнером у фортепіанному дуеті;
- читати з листа, спрощуючи фактуру.

Програма на семестр:

Твір великої форми

Етюд або конструктивна п'єса.

Акомпанемент до народної пісні (супровід вокалістові)
Форма контролю: академконцерт.

III курс II семестр

Тема 6. Робота над творами великої форми, розвиток музичного мислення.

1. Етапи вивчення твору великої форми. Комплексний виконавський аналіз твору. Тематичний та гармонічний аналіз матеріалу.
2. Проблема утримання темпо-ритму у класичній сонаті та варіаціях, втілення образно-динамічних контрастів при виконанні сонат і варіацій.
3. Робота над звуком як особливий вид піаністичної техніки в кантиленних творах.
4. Розвиток навиків педалізації: функції прямої та запізнюючої педалі у творах різних жанрів.

Завдання:

- Вивчити та виконати твір крупної форми.
- Напрацювати метро-ритмічну стабільність та динамічний баланс виконання.
- Опанувати навички слухового контролю в процесі виконання кантиленної п'єси.
- Засвоїти навички педалізації у творах різних жанрів.

Студент повинен знати:

- форму та структурні особливості різних творів крупної форми;
- способи досягнення метроритмічної стабільності при виконання;
- основні принципи звуковедення та диференціації фактури у творах різних жанрів;
- техніку використання різних типів педалізації.

Студент повинен вміти:

- виконати твір великої форми в цілому, передаючи його художньо-змістове наповнення,
- зберігати цілісну темпову структуру твору;
- педалізувати відповідно до характеру фактури та завдань звукового образу твору.

Програма на семестр:

Твір великої форми

Концертна п'єса або етюд

Акомпанемент до естрадної пісні (супровід вокалістові)

Форма контролю: академконцерт.

IV курс I семестр

Тема 7. Особливості виконання фортепіанної музики українських композиторів.

1. Виконавське втілення стильових особливостей української фортепіанної музики.
2. Особливості інтерпретації різножанрових фортепіанних творів українських композиторів.
3. Український музичний фольклор як матеріал для розвитку навиків підбору інструментального супроводу та транспозиції.
4. Розвиток навиків ескізного програвання твору на матеріалі вокальних та інструментальних творів українських авторів.

Тема 8. Виконавське втілення різножанрової концертної програми як комплексне завдання.

1. Цілісне виконання твору: вибір оптимальних засобів виразності для забезпечення балансу співвідношення частин.

2. Заключний етап роботи над творами: уявне виконання з нот без інструмента, перевірка слухової, зорової, рухово-моторної пам'яті.

3. Методи налаштування на виконання творів різного характеру. Підготовка до сценічного виступу: розподіл уваги та емоційної витримки на всю програму

Завдання до Тем 7 і 8:

- Вивчити та виконати твір великої форми.
- Вивчити твір українського композитора
- Вивчити акомпанемент до вокального твору.
- Підготуватись до цілісного концертного виступу.

Студент повинен знати:

- особливості виконання твору крупної форми (сонатне алегро, варіації);
- особливості колориту і виражальних засобів творів українських композиторів;
- місце і роль фортепіанного супроводу у камерно-вокальних творах.

Студент повинен вміти:

- виконати твір великої форми в цілому, передаючи його художньо-змістове наповнення;
- виконати твір українського композитора;
- виступити в якості акомпаніатора вокалістові.

Програма на семестр:

Твір великої форми

Концертна п'єса

Акомпанемент до естрадної пісні (супровід вокалістові або власне виконання)

Форма контролю: екзамен.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год, у т.ч.:	112	182
Опрацювання матеріалу, викладеного на індивідуальних заняттях	42	84
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	20	38
Підготовка до поточного контролю	22	32
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	28	28

ПОЛІТИКА КУРСУ

Коротко, з покликанням на відповідну нормативну базу УКД, висвітлити питання:

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

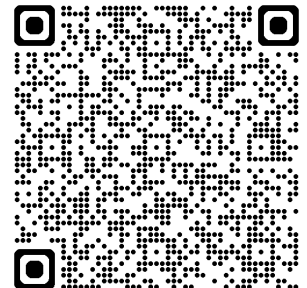
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з **конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку)**, якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

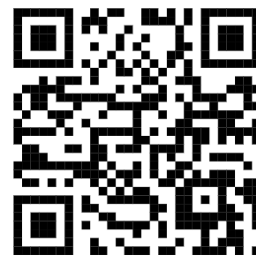
4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). Ознайомитись з “Політикою академічної доброчесності” - за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).¹ “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форма занять в класі фортепіано – індивідуальна практична. При вивченні дисципліни застосовуються загальнопедагогічні вербальні та візуальні методи навчання, а також специфічні для фортепіанної педагогіки методи. Застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця в галузі інформаційних технологій.

Програмний результат	Метод навчання	Метод
----------------------	----------------	-------

¹ визначається політика використання ШІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

навчання		оцінювання
ПРН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	Комплекс методів художньої інтерпретації музичного твору: - вербальний та невербальний педагогічний вплив – спів, лічення вголос, диригування, залучення вокального та рухового досвіду; - конкретний ігровий показ; зображення мелодичної лінії у вигляді малюнку, створення ритмосхем; - уявне оркестрове аранжування фортепіанної фактури; - комплекс методів розвитку рухово-моторних навиків, спрямованих на виховання свободи, економності ігрових рухів;	Поточний контроль, академконцерт, диференц. залік або екзамен
ПРН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію	Створення виконавської концепції: - аналіз музичної термінології; - художні порівняння та залучення асоціацій із інших видів мистецтва; - порівняння варіантів інтерпретації, спостереження,	Поточний контроль, академконцерт, диференц.залік або екзамен
ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	Цілісний розгорнутий виконавський аналіз авторського тексту твору: - аналіз форми музичного твору; - виявлення виконавських труднощів та вибір піаністичних методів їх подолання;	Поточний контроль, академконцерт, диференц.залік або екзамен

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ

Для вивчення навчальної дисципліни «Фортепіано» необхідно:

- 1). музичні інструменти фортепіано або електронні клавішні інструменти для розучування музичних творів;
- 2). доступ до інтернет-ресурсів з наявністю акустичної системи для прослуховування варіантів інтерпретації музичних творів;
- 3). звукозаписуюча апаратура для запису зразків виконання;
- 4). хмарне сховище даних для спільного доступу до онлайн-бібліотеки фортепіанного репертуару;
- 5). нотні видання музичних творів для фортепіано;
- 6). методична література, що розкриває предмет навчального курсу.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max

Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	залік або екзамен	40	25	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється [«Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів»](#), яке розміщено на сайті університету в розділі «Публічна інформація»: <https://ukd.edu.ua/node/1149>
Здобувачі мають право оскаржувати результати поточного оцінювання, а також інформувати про факти конфліктних ситуацій в академічній групі чи з викладачем у відповідності до [«Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій»](#).

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість «н» в журналі буде виставлено «0» (нуль балів), без права перездачі.

Критерії оцінювання (аудиторні заняття)

На етапі **поточного** контролю оцінки повинні відповідати таким критеріям:

«відмінно» – повне і якісне виконання завдань, поставлених на певному етапі роботи над музичним матеріалом, відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу;

«добре» – неповне виконання завдань, поставлених на певному етапі роботи над музичним матеріалом, наявність незначних помилок, достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок;

«задовільно» – недостатнє виконання завдань, поставлених на певному етапі роботи над музичним матеріалом, наявність помилок, посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання мінімально допустимий рівень;

«незадовільно» – невідповідність поставленим завданням, незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.

До **підсумкового** контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

На етапі **підсумкового** контролю оцінки відповідають таким критеріям: **«відмінно»** – винесені на іспит або залік твори відповідають програмним вимогам семестру; авторський текст виконуваних творів відтворюється точно; виконання програми характеризується цілісністю, емоційністю, розумінням стилю, технічною досконалістю; здобувач демонструє добре володіння ритмом, артикуляцією, штрихом, педаллю, проявляє достатню естрадну витримку;

«добре» – виконувана програма відповідає програмним вимогам семестру; в процесі виконання здобувач може припуститись незначних текстових або технічних помилок; виконання позначається дещо неточною педалізацією, несуттєвим браком естрадної витримки; при цьому окремі помилки не впливають на загальне позитивне сприйняття програми загалом.

«задовільно» – частина програми не відповідає програмним вимогам семестру; виконання творів відзначається текстовою неохайністю, невиразністю, відсутністю емоційного наповнення, відсутністю розуміння стилю; темп виконуваних творів суттєво відрізняється від зазначеного; здобувач недостатньо володіє текстом напам'ять або вся програма виконується з нот.

«незадовільно» – переважна більшість виконуваних творів не відповідає програмним вимогам семестру; здобувач дуже слабо володіє текстом; виконання відзначається відсутністю педалізації, агогіки, відчуття ритму, естрадної витримки та емоційної наповненості; вся програма виконується з нот; допущені в процесі виконання помилки спотворюють авторський задум, суттєво перешкоджають загальному сприйняттю виконання.

За результатами **підсумкового** контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно Шкали оцінювання знань за ЄКТС) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

		Шкала ECTS
Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	

Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гуральник Н. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті музичної педагогіки. Київ : Вища школа, 2007. 312 с. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27441>.
2. Гусар Д. О., Семкович В. Б. Фортепіано: розвиток основ виконавської техніки : методичні рекомендації для студентів освітньої програми «Естрадний спів» освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Івано-Франківськ. 2023. 39 с. *
3. Гусар, Д., Толошняк, Н. Фортепіанно-виконавська підготовка естрадних вокалістів. *Fine Art and Culture Studies*, 6. 2025. С. 50-56. URL: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-7>.
4. Опарик Л. М. Методичні аспекти фортепіанно-виконавського формотворення: Методичні рекомендації для студентів вищих музичних навчальних закладів. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2010. 39 с. *
5. Опарик Л.М. Теорія та методика читання музики з листа в класі фортепіано : методичні рекомендації для студентів вищих музичних навчальних закладів. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2010. 34 с. *
6. Польська І. Система фортепіанного виконавства: жанрова специфіка та типологія. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство*. Дрогобич. Вип. 51, 2022. С.188-194. URL : http://www.afhn-journal.in.ua/archive/51_2022/28.pdf.
7. Хрестоматія для фортепіано : навчальний посібник для студентів спеціальності 025 Музичне мистецтво / автори-упоряд. Гордійчук Л.В., Кругляченко А. Ю., Цейко Н. О. Луцьк : Терен, 2021. 92 с. URL : https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20971/1/Textbook_piano.pdf

Додаткова література

1. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Реалізація інструментально-виконавського досвіду студентів у концертній діяльності. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. № 6. Київ, 2021. С 11-115. URL : <https://mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/237>
2. Голубев П. Роль і межі корисної дії концертмейстера в роботі із студентом-вокалістом. *Поради молодим педагогам-вокалістам*. Київ : Музична Україна, 1983. 62 с. С. 49-56. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk468063.pdf>
3. Гусар Д. О. Полімодальний метод формування абсолютного слуху в класі фортепіано як складова музично-слухового розвитку естрадного вокаліста. *Scientific research in the modern world. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference*. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2023. Pp. 417-423. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-scientific-research-in-the-modern-world-6-8-04-2023-toronto-kanada-arhiv/>.
4. Гусар Д.О. Специфіка викладання фортепіано у дорослих початківців. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали V Міжнародного науково-практичного симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 14 травня 2021 р.). Івано-Франківськ: Ред.-вид. відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2021. С.83-86. URL : <https://ukd.edu.ua/sites/default/files/2021> .
5. Опарик Л. М. Самостійна робота студента в класі загального фортепіано : методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 025 «Музичне мистецтво». Івано-Франківськ : Голіней О. М., 2017. 48 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/2967.pdf> .
6. Опарик Л.М. Загальне фортепіано : хрестоматія. Івано-Франківськ, 2018. 118 с. URL : <http://lib.pu.if.ua/elibrary-res.php?a=xрестоматія&nom=2>

7. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2011. 640 с. *

8. Стотика І.Г. Формування художньо-виконавської техніки піаніста в історико-теоретичному дискурсі. Традиції та нові наукові стратегії у центральній та східній Європі матеріали. III Міжнародної науково-практичної конференції 26–27 червня 2020 р. м. Київ С. 50-55. URL : <https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2020/07/ScStrCEEur-Kyiv-June2020.pdf>.

* - вказаний посібник наявний в університетській бібліотеці

Електронні інформаційні ресурси

Терещенко М. (Michael Piano) Граємо на фортепіано, з нуля для початківців (базові поняття гри на фортепіано) Урок#1 URL : https://www.youtube.com/watch?v=hWk1fGs3_o0

Терещенко М. (Michael Piano) Граємо на фортепіано, з нуля для початківців (базові поняття гри на фортепіано) Урок#2 URL : https://youtu.be/ykK8pFTphxI?si=GK_2DUZgHOrnNFJb

Жив-був-піаніст. Хочеш грати на фортепіано? З чого почати? URL : <https://www.youtube.com/watch?v=HMrwOVfzb3U>

РЕКОМЕНДОВАНИЙ РЕПЕРТУАР

<https://online.ukd.edu.ua/mod/folder/view.php?id=134915>

Поліфонічні твори

Бах Й. С. Арія

Бах Й. С. 12 маленьких прелюдій. 6 маленьких прелюдій.

Бах Й. С. Нотний зошит Анни Магдалени Бах.

Бах Й. С. Маленька прелюдія ре мінор: Зошит 1, № 5.

Бах Й. С. Менует соль мінор.

Беркович І. 25 легких п'єс для фортепіано: Канон.

Гендель Г. Арія ре мінор, Менует мі мінор.

Гендель Г. Пасакалія з сюїти соль мінор.

Гендель Г. Сарабанда з варіаціями.

Гуммель І. П'єси: Фа мажор, До мажор, ре мінор.

Крігер І. Менует ля мінор.

Крігер І. Сарабанда

Кунау. І. Менует

Куперен Ф. Арія

Лисенко М. Ой, під горою, під перевозом. За річкою-бережком.

Михайлов К. Пісня.

Моцарт Л. Менует,

Моцарт В. Бурре.

Павлюченко В. Фугетта.

Пахельбель І. Сарабанда

Поліфонічні твори на основі українських народних пісень за обробками українських класиків / переклав І. Беркович. Київ : Музфонд СРСР українська республ. філія., 1954. 21с.

Шмітц М. 25 джазових інвенцій для фортепіано.

Твори великої форми

Бетховен Л. Сонатина Соль мажор.

Бетховен Л. Сонатина для мандоліни.

Бетховен Л. Сонатина фа мажор.
Бортнянський Д. Соната до мажор: Рондо.
Вебер К. Сонатина до мажор, I ч.
Вибрані сонатини зарубіжних композиторів для фортепіано. Київ : Мистецтво, 1966.
84 с.
Гайдн Й. Соната-партита до мажор, I ч.
Гайдн Й. Соната мі-мінор
Діабеллі А. Сонатина Соль-мажор III ч.
Клементі М. Сонатина до мажор, ор. 36, № 1.
Кулау Ф. Сонатина до мажор, ор. 55.
Кулау Ф. Варіації Соль-мажор
Лукомський Л. Сонатина ре мажор.
Мелантін Е. Сонатина соль-мінор
Моцарт В. АLEGRO Сі-бемоль мажор. Легка сонатина До Мажор.
Рожавська Ю. Сонатина
Салютринська Т. Сонатина.
Сигмейстер Е. Сонатина
Штейбельт Д. Сонатина До мажор.

П'єси

Альфано Ф. Мучачо
Андерсон Б. Money, з репертуару «Абба»
Андерсон Л. Синкопований годинник,
Барвінський В. Колядки і щедрівки: для фортепіано зі словесним текстом. Тернопіль :
Збруч, 1977. 22 с.
Барвінський В. Прелюдії для фортепіано. Київ : Музична Україна, 1964. 28 с.
Бах Й.-С. Прелюдія, ДТК I, № 1, До мажор,
Безкоровайний В. Збірка колядок «При ялинці».
Беркович І. Українська мелодія.
Бетховен Л. Елізі
Бетховен Л. Шотландська народна пісня.
Білаш О. Тетянчин альбом: фортепіанні п'єси для дітей. Київ : Музична Україна, 2002.
40с.
Боккеріні Л. Менует
Вільєльдо А. Аргентинське танго
Гайдн Й. Два німецьких танці.
Герасименко О. Прелюдія №2 («Осінні акварелі»)
Глієр Р. Альбом фортепіанних п'єс, ор.31: Романс, Колискова.
Говард Дж., Орбісон Р. Pretty woman з к/ф «Красуня»
Горчинський А. Червона троянда,
Гречанінов О. Пастелі: Осіння пісенька.
Гріг Е. Вальс,
Гріг Е. Ліричні п'єси, ор.12: Вальс, Елегія, Рідна пісня, Танець ельфів.
Гріг Е. Танок ельфів,
Де Сенневіль П. Балада для Аделіни
Де Сенневіль П. Польові квіти,
Джоплін С. Кленовий листок
Керн Дж. Дим,
Косенко В. 24 п'єси ор.15:
Лагодюк Н. Веселий джаз

Леннон Дж., Маккартні П. Вчора
 Лизогуб О. П'єси для фортепіано. Київ : Музична Україна, 1989. 48 с.
 Лисенко М. Пісня без слів, ор.10, №.1.
 Людкевич С. Старовинна пісня.
 Милич Б. Є. Фортепіано. 1-7 клас.
 Морія П. Токката
 Моріконе Е. Як ніхто... з к/ф «Професіонал»,
 Моцарт В. А. Турецьке рондо
 Огінський М. К. Полонез «Прощання з батьківщиною»
 Острова С. Нотний альбом в стилі популярної музики, або Музика для душі. Київ :
 Софія, 2011. 56 с.
 Паулс Р. Мелодія, з к/ф «Театр»
 Пахульський Г. Мрії
 Пахульський Г. Прелюдія до мінор, ор.8.
 Перетті Х. Can't Help Falling In Love, з репертуару Елвіса Преслі,
 Пешетті Д. Престо.
 Пітерсон О. Кейкуок,
 Працюк Л. Різдвяна пісенька, Вальс,
 Рамірес А. La Peregrinacion,
 Рамо Ж. Два менуети соль мажор.
 Рево Ж., Франсуа К. Мій шлях
 Родрігес Х. Кумпарсіта, танго
 Сасько Г. Мозаїка : цикл п'єс для фортепіано.
 Сільванський М. Пісня.
 Скорик М. Естрадна п'єса. Народний танець
 Старий рояль. Збірка популярних п'єс для фортепіано. / ред. О. Красовська. Вид-во
 «Мелосвіт», 2004-2011. вип. 1-13.
 Туссен О. П. де Сенневіль Любов.
 Туссен О. Ностальгія. Радість. Сумні хвилини.
 Українська фортепіанна музика ХІХ століття / упор. Г. В. Курковський. Київ : Музична
 Україна, 1974. 71 с.
 Уорен Г. Чаттануга Чу-Чу.
 Фоменко М. Моя веселка: п'ять легких п'єс для фортепіано на укр. еми
 Фортепіанні твори українських композиторів для молоді: Зібрала Таїса Богданська.
 Частина друга. Тернопіль : АСТОН, 2000. 84 с.
 Чайковський П. Пори року.
 Шиптур Б. Дитяча музика для ф-но. Івано-Франківськ, 1989. 24 с.
 Шопен Ф. Прелюдія № 4 e-moll, Прел. № 7 A-dur, Прел. № 20 c-moll.
 Штраус Й. Анна-полька,
 Шуберт Ф. Вальс соль мажор, Ранкова серенада.
 Шукайло Л. Альбом фортепіанної музики. Київ : Мелосвіт, 2005. 36 с.
 Шуман Р. Альбом для юнацтва, ор.68: Сіцилійський танець, Перша втрата, Сміливий
 вершник, Веселий селянин.
Етюди
 Беренс Г. Тв. 70. 50 маленьких фортепіанних п'єс без октав.
 Беркович І. Маленькі етюди: №№ 1- 30.
 Бертіні А. Етюди, ор.32.
 Вибрані етюди зарубіж. композиторів для фортепіано. Вип.1 №№ 2- 29.
 Лемуан А. Етюди, ор.37.

Лешгорн А. Етюди, ор.66.

Черні К. Школа вправності для фортепіано. Тв. 299.

Черні К – Гермер Г. Етюди, ор.821.

Черні К. Вибрані фортепіанні етюди. Під ред. Г. Гермера. Ч.1: №№ 1-6.

Шітте А. 25 маленьких етюдів: Тв. 108.